

Τιμή στον Κυριάκο Χαραλαμπίδη: Ο κύπριος ποιητής που διακονεί την ελληνική γλώσσα και μνήμη

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Κοινωνιολογικά \(κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα\)](#)

Καθώς με πόνο ψυχής, αγωνία και απέραντη λύπη παρακολουθούσαμε τις αδηφάγες φλόγες να κατακαίουν το μεγαλύτερο νησί της Δωδεκανήσου, την όμορφη Ρόδο, τέλη Ιουλίου ενεστώτος έτους, γλύκανε τις καρδιές μας μια ξεχωριστή είδηση από το νησί των Ιπποτών, για μια εκδήλωση απόδοσης τιμής σε ένα μεγάλο και καθολικά αναγνωρισμένο Κύπριο ποιητή, έναν πνευματικό άνθρωπο που υμνεί την πόλη του, την Αμμόχωστο, «διακονεί την ελληνική γλώσσα και τη μνήμη», κρατά ψηλά στα παγκόσμια σύνορα του ελληνισμού το καλόν όνομα της Κύπρου.

Το πανεπιστήμιο του Αιγαίου, σε ειδική πανηγυρική εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στη Ρόδο στις 19 Ιουλίου 2023, ανακήρυξε τον Κυριάκο Χαραλαμπίδη Επίτιμο Διδάκτορα του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Το σκεπτικό της απόφασης των ακαδημαϊκών, όπως καταγράφει το σχετικό Ψήφισμα, αρκούντως εύγλωττον: «Έδοξεν ομοθύμως τω Τμήματι, επειδήπερ ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης, ποιητής εκ Κύπρου ορμώμενος, προήγαγεν την τέχνην της Ποιήσεως και τον βαθύ δοκιμακόν λόγον, διακονήσας την ελληνικήν γλώσσαν και την μνήμην, μέσω των οποίων τελεσφορείται η ουσιαστική αντίληψις του όρου “ελληνικός“, ως πνευματικού κατορθώματος ανθρωπιστικού ουμανισμού, επαινέσαι τε αυτόν και Επίτιμον Διδάκτορα του Τμήματος αναγορεύσαι».

Μετά τους χαιρετισμούς από τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Καθηγητή Ανδρέα Ι. Τρούμπη, τον Κοσμήτορα της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών,

Καθηγητή Ιωάννη Σεϊμένη και τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Καθηγητή Πολύκαρπο Καραμούζη, η καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Λουίζα Χριστοδουλίδου παρουσίασε με λόγο θαυμαστό, περιεκτικό και ιδιαιτέρως επαινετικό την προσωπικότητα και το έργο του τιμωμένου.

Περιενδυμένος με την τήβεννο του πανεπιστημιακού ιδρύματος, ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης κατέθεσε την ομιλία του με τίτλο: «Προς επανεύρεση της παιδικότητάς μας». Ήταν μια εμπνευσμένη ομιλία, διανθισμένη με παραδείγματα δικών του ποιημάτων, από την οποία σταχυολογούμε μερικά αποσπάσματα, που αξίζει όχι μόνο να διαβαστούν, αλλά να καταχωριστούν σε αρχεία και στη μνήμη.

Εκφράζοντας τους λόγους ευχαριστίας του για την απονομή του τίτλου του διδάκτορα «σε κάποιον που οραματίζεται την απεραντοσύνη ενός ευγενέστερου κόσμου» και μνημονεύοντας τον Ηράκλειτο και τη ρήση του «Παιδός η βασιλείη», ο Χαραλαμπίδης παρατηρεί ότι «ο αρχαίος φιλόσοφος εννοούσε ότι η βασιλεία του φυσικού Καλού και του Ωραίου ανήκει στο παιδί, η βασιλεία είναι το Παιδί.

Παιδί που καθορίζει τον ουσιώδη ρυθμό και το μέτρο του ανθρώπου, “παιδίον νέον”, το προαιώνιο αρχέτυπο του θείου προσώπου. Τι να σημαίνει αυτό σε τελική ανάλυση; Ότι ο αληθινός, ο πλήρης άνθρωπος προεικονίζεται ως παιδί, και ότι αν δεν γίνουμε “ωσεί παιδία”, θα χάσουμε και τον παράδεισό μας. Δεν υπάρχει άλλος παράδεισος έξω από αυτόν».

Και ο Χαραλαμπίδης προσθέτει: «Η θητεία προς το άπειρο μπορεί να αρχίσει από την παιδική μας ηλικία. Μην πείτε πως αυτό δεν είναι ουμανιστικό, αφού πιστώνει την παιδικότητα με τη δυνατότητα της μαγευτικής απορίας μπροστά στο θαύμα της ζωής, μπροστά καλύτερα στο θάμβος που συνέχει κάθε καθαρή και αθώα ματιά! Με τούτο επιχειρείται η επαναφορά στη χαμένη μας αγνότητα, ως ένα επείγον αίτημα επανεύρεσης και σωτηρίας του παιδιού που είναι μέσα μας. Μιλάμε για την αναμόρφωση της ψυχής και την αποκατάσταση του αρχαίου της κάλλους. Μιλάμε ουσιαστικά για την «αφέλεια» που είναι δικλίδα ασφαλείας για την ψυχική μας ωρίμανση. Χρειάζεται να διαθέτεις παιδική αφέλεια, για να μπορείς να χωρέσεις μέσα σου το α-νόητο (με άλφα στερητικό), αυτό που θεωρείται αδιανόητο, και εντέλει απερινόητο, που δεν το αντέχει η τυπική λογική. Πάρτε ως παράδειγμα ένα παιδάκι στην αμμουδιά. Το ρωτάτε τι κάνει με το κουβαδάκι του και σας απαντά: «Προσπαθώ να χωρέσω μέσα σ’ αυτό τη θάλασσα».

Εννοεί όλη τη θάλασσα και όλους τους ωκεανούς! Για το παιδάκι θα ήταν αδιανόητο (και ανόητο) να μην χωρούσε η θάλασσα στο κουβαδάκι του. Ιδού πού βρίσκεται η ποίηση: Στην επανεύρεση του θαύματος και στη μαγική επανασύνδεση

και την ενότητά μας με το Σύμπαν, που δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς το κουβαδάκι του παιδιού».

Εξομολογητικά, θα λέγαμε, και με αφοπλιστική ειλικρίνεια, ο Χαραλαμπίδης δηλώνει εκφράζοντας μεγάλες αλήθειες: «Άρχισα να γράφω παιδικά ποιήματα, όταν πλησίαζα να γίνω ογδόντα χρονών. Κάνοντας αντιστροφή, κατάλαβα δηλαδή ότι ο πνευματικός δημιουργός ωριμάζει πληρέστερα, όταν χρησιμοποιεί το ταλέντο του με συναίσθηση της ευθύνης του. Μη λησμονούμε αυτό που έλεγε ο Τσέχωφ, ότι «το ταλέντο είναι μεγάλη ευθύνη».

Πρώτη και κύρια ευθύνη μας είναι να επανεύρουμε οι μεγαλύτεροι την παιδικότητά μας και να γνοιαζόμαστε ώστε τα παιδιά, μεγαλώνοντας, να μην απολέσουν ποτέ το αμόλυπτο της εγγενούς αθωότητάς τους. Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, όλα πρέπει να σταθμίζονται με βάση το υψηλό αισθητικό αποτέλεσμα. Ουσιώδες χρέος του ανθρώπου είναι να λαξεύει το άγαλμα της ψυχής του που να δονείται από ανάλαφρο ψυχισμό. Αυτό σημαίνει ότι ο θεράπων της παιδικής λογοτεχνίας οφείλει να συντονίζεται με την εσωτερική φύση και την ψυχή των παιδιών.

Η αληθινή ωριμότητα εδράζεται στην ικανότητα του ανθρώπου να παραμείνει παιδί. Εκείνο που έχει τελικά σημασία δεν είναι η ηλικία του ποιητή αλλά του ποιήματος. Το ποίημα δεν πρέπει να γέρνει προς τη μεριά του παιδισμού ή του παλιμπαιδισμού. Μη γινόμαστε αστείοι μιμούμενοι τα παιδιά, μήτε να κάνουμε τα παιδιά να γερνούν πριν την ώρα τους. Όλα στηρίζονται σε λεπτές ισορροπίες».

Ας πάρουμε μιαν ανάσα με ένα από τα παιδικά του ποιήματα που απήγγειλε ο ποιητής. Έχει τίτλο «Το γέλιο το καλό»: Κάθε που γελώ αναβρύζουν/ η Σμαράγδω κι ο Ζαφείρης,/φεγγοβόλα δυο παιδιά./ Μα υπάρχουν και δυο άλλα/ (Βενζινία, Υγραέρης)/που 'χουν μείνει από φτερά./ Σκέφτομαι να ζωγραφίσω/ χελιδόνια κι ηλιαχτίδες, /σύκα, μήλα κι ελαφίνες,/ γοργοπόδαρα ζαγάρια/ κι υπερσύγχρονα φεγγάρια/ π' ονειρεύονται να φτάσουν/ σε τρεχούμενη καρδιά/ λαχταρώντας μιαν αγάπη/ που 'χει αστείρευτα πουλιά.

Προσθέτει: «Θα τολμούσα να ομολογήσω ότι τα λεγόμενα παιδικά ποιήματά μου υποκρύπτουν ρεαλιστικές αντανάκλασεις ψυχικών μοτίβων και πνευματικής δίψας ή παράλληλου δέους για το μεγάλο Άγνωστο. Τα συναφή προβλήματα της εποχής μας που έχουν να κάνουν με την αφασία της μνήμης, την υποβάθμιση της γλώσσας, τον ρατσισμό, την προσφυγιά, τη φτώχεια, τον διεθνή αμοραλισμό, την παντός είδους εισβολή, την αποξένωση, αντιμετωπίζονται από την πλευρά του ανθρωπισμού και της οικουμενικής του διάστασης.»

Και υπογραμμίζει: « Η ζωή μας, έτσι κι αλλιώς, αποτιμάται από όσα πράξαμε, αλλά

και από όσα ονειρευτήκαμε, ή, για να το πω διαφορετικά, από όσα δεν προλάβαμε να ονειρευτούμε, μολονότι η ψυχή μας σκιρτούσε προς το μέρος τους. Κρινόμαστε από τη φρεσκάδα, και κυρίως από την κίνηση της ψυχής μας και της στάση μας μέσα στον κόσμο, από το κατά πόσο τον καλλωπίσαμε και τον εξανθρωπίσαμε. Η συνταγή είναι δοκιμασμένη: Να έχουμε πίστη στα παιδιά, στην ίδια την παιδικότητά εντός μας, γιατί τα παιδιά είμαστε εμείς, ως φορείς εμπιστοσύνης στην αγνότητα του βλέμματος. Αλίμονο, λοιπόν, αν στερέψει το παιδί που έχουμε μέσα μας. Αυτό είναι το πολυτιμότερο δώρο που μπορεί να χαρίσει στον άνθρωπο η ζωή: την επαναφορά του στην πρώτη αγνότητα, την κατορθωμένη σοφία που συναιρεί την ωρίμανση με την παιδική «αφέλειά» του».

Έγραψε τα δικά του ριζίτικα ποιήματα...

Η επίσκεψη του τιμημένου ποιητή της Κύπρου δεν περιορίστηκε στο τελετουργικό της Ρόδου. Ήταν μεστή, «ξεθεωτική και λυτρωτική», κατά την έκφρασή του. Περιλάμβανε επίσκεψη στην Κρήτη, συγκεκριμένα στον Πύργο Αλικιανού Χανίων, σε τριήμερο Συνέδριο αφιερωμένο στο έργο του. Το διοργάνωσε η Εταιρεία Κρητικών Σπουδών και το Ίδρυμα Καψωμένου, στις 21-23 Ιουλίου 2023. Είχε τίτλο «Κυριάκος Χαραλαμπίδης. Ο ποιητής, ο κριτικός, ο φιλόλογος».

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η αντιφώνηση του ποιητή στο τέλος του συνεδρίου, στην οποία τόνισε, μεταξύ άλλων, ότι «η ποίηση, η τέχνη γενικά, περιμένει από εμάς τη σωτηρία της. Συμβολικά, η σωτηρία του κόσμου εξαρτάται από τον λόγο που εκφέρουμε. Από λόγο που δεν λέει λόγια, λέει πράγματα, έχει οντότητα, πλαστικότητα, όγκο, γεύση, άρωμα και ουσία. Ένα λόγο που σαρκώνεται σε κάτι ζωντανό και ανθρώπινο, έτσι ώστε να καθίσταται και πανανθρώπινο. Όλα, επομένως, εξαρτώνται από τη λέξη που εκφέρουμε, από τον κραδασμό της καρδιάς και του νου, και κυρίως από το τρεμούλιασμα της ψυχής και το δόσιμο σε κάποιον ανώτερο προορισμό». Συγκινημένος, αποκάλυψε στους συνέδρους ότι έχει ρίζες και δεσμούς με την Κρήτη, καθώς ο προπάππος του Γιάννης, με έτος γεννήσεως το 1803, κατέφυγε με τον αδελφό του Δημητρό από την Κωνσταντινούπολη στην Κρήτη, όπου αναμείχθηκαν, καθώς θρυλείται, σε κάποια εξέγερση και ξεγλίστρησαν για την Κύπρο. Την ανήσυχη φύση τους κληρονόμησε και ο πατέρας του ποιητή, γιατί πήρε μέρος στη Μάχη της Κρήτης, το 1941, ως εθελοντής. Πιάστηκε αιχμάλωτος, κατόρθωσε να δραπετεύσει και μετά την άλωση της Κρήτης βγήκε αντάρτης στα Λευκά Όρη.

Ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης επιφύλαξε μία ακόμη έκπληξη στους συνέδρους, αναφέροντας ότι έγραψε τα δικά του ριζίτικα, τα οποία μελοποίησε και κυκλοφόρησε σε δίσκο ο εκ Κύπρου συνθέτης Γιώργος Καλογήρου και τραγούδησε λεβέντικα ο Κρητικός Γιώργος Ξυλούρης. Ένα απ' αυτά και το ακόλουθο: Ως

αποστάζ 'η τσικουδιά, έτσι αποστάζ' η αγάπη,/ που 'χει σταφύλι στην καρδιά, στο μέλι το γινάτι./ Όσο καλή 'ν' η τσικουδιά που καίει τα σωθικά μου,/ τόσο μ' αυτή δροσίζεται η έρημη καρδιά μου./ Στη μια μεριά ειν' ο Λούκουλλος, στην άλλη ο Κορνάρος,/ τρώνε και πίνουν και λαλούν, παίδεψη να 'χει ο Χάρος./ Οι νοστιμιές των λέξεων στου Λούκουλλου το στόμα,/ απ' του Κορνάρου τη σοδειά διώχνουν και Χάρο ακόμα.

Ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης ήταν επίσης ομιλητής το βράδυ της 23 Ιουλίου 2023 στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων, στο πλαίσιο της εκδήλωσης «Κύπρος 1974, Ημέρες μνήμης και τιμής για τους πεσόντες και αγνοουμένους της Τουρκικής Εισβολής», που οργάνωσαν οι επίσημοι φορείς της πόλης. Η ομιλία του είχε τίτλο «Ενθύμιον Αμμοχώστου». Προβλήθηκε και ντοκιμαντέρ με τα τραγούδια του Μάριου Τόκα από το ποιητικό έργο «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα» του Κυριάκου Χαραλαμπίδη.

Οι άλλοι άπειροι κόσμοι στον ουρανό του ποιητή

Με περίσσια σιγουριά, ο Χαραλαμπίδης θα διακηρύξει ότι θεωρεί δεδομένο ότι υπάρχουν άπειροι κόσμοι στον ουρανό. «Όταν βλέπω», λέει, «την ευτέλεια του ανθρώπινου γένους επί της γης, την τόση αγριάδα, την ιδιοτέλεια, τη μικρότητα, την εμπάθεια, το ακαλλιέργητο και την ασκήμια της ζωώδους συμπεριφοράς του, ανακράζω: «Πού να αποθέσει κανείς την πίστη και την ελπίδα του; Αδύνατον να μην υπάρχουν άλλοι κόσμοι αλλού!». Ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης έκλεισε την ομιλία του εξηγώντας ότι, με βάση τη θεωρία της εξέλιξης των ειδών, ο άνθρωπος ζούσε πρώτα σε αμφίβια κατάσταση και εξελίχθηκε σταδιακά. Γι' αυτό και το υγρό στοιχείο είναι προφανώς συναρτημένο με τον γενετικό μας κώδικα, όπως φανερώνει η μυστηριώδης έλξη που ασκεί πάνω μας το νερό σε κάθε μορφή του: Θάλασσα, λίμνες, ποταμοί, βροχή. Εγώ εκείνο που ξέρω, ανέφερε, είναι ότι η έννοια του ψαριού συνοδεύει πολλά ποιήματά μου. Για να κλείσει την ομιλία του με ένα τέτοιο δείγμα και τον χαρακτηριστικό τίτλο το «Το δίκαιον της θαλάσσης»:

Ένα ψάρι με σημαία

κολυμπούσε στ' ανοιχτά

έχοντας και στην παρέα

τα βαθιά μεσάνυχτα.

Η σημαία ήταν γαλάζια

με ολόλευκους αφρούς
που ξεδίπλωναν ατλάζια
και τρελούς αγάπανθους.
Θα μου πείτε: «Δεν ταιριάζει
μες στη νύχτα να θωρείς
μια σημαία να χαράζει
το πού κείται της αυγής».
Απαντώ: «Δεν ειν' ανάγκη
να γυρεύεις λογική,
δεν ταιριάζει τέτοια νάρκη
σ' αγαθόπιστη ψυχή.
Αμολήστε το φεγγάρι
στα ουράνια τ' αετού,
στη σημαία και το ψάρι
δώστε χώρο να πετούν».

Επιμύθιον

Ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης είναι ο μεγαλύτερος εν ζωή Κύπριος ποιητής και καθολικά αναγνωρισμένος ως ένας εκ των σημαντικότερων του Ελληνισμού. Βραβευμένος από την Ακαδημία Αθηνών και την Κυπριακή Δημοκρατία, Αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και Ιδρυτικό μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. Με πολλές άλλες τιμητικές διακρίσεις. Αναγορεύθηκε σε Επίτιμο Διδάκτορα στη Ρόδο, οργανώθηκε Συνέδριο για το έργο του στην Κρήτη, ήταν κύριος ομιλητής σε επετειακή εκδήλωση για την Κύπρο στα Χανιά.

Σ' αυτά μπορούν να προστεθούν και το περσινό τριήμερο συνέδριο στο Γύθειο, αφιερωμένο επίσης σ' αυτόν, οι πέντε αίθουσες σχολείων στην Ελλάδα που φέρουν τιμητικά το όνομά του, αλλά και η πρόσφατη αναγόρευσή του σε επίτιμο δημότη της Κω. Στην πατρίδα του αναφορά καμία. Φανταστείτε τι θα γινόταν αν

πολύ πιο ασήμαντες τιμές δεν αφορούσαν έναν ποιητή, αλλά ένα προβεβλημένο άτομο των media (sic). Εξώφυλλα, συνεντεύξεις, ρεπορτάζων ουκ έστι αριθμός...Ανάμεσα στους πολλούς σπουδαίους στίχους του Κ.Χ. είναι και αυτοί: «Αν ο λαός μας δεν μπορεί να αντλήσει απ' τα δεινά του,/ τότε του δόθηκε άδικα μια τέτοια τραγωδία». Σε προέκταση, οι στίχοι αγγίζουν και το μέγα ζήτημα της εποχής: Ποια πρότυπα και ποιες αξίες αναγνωρίζει, προβάλλει και καθιερώνει το επικρατούν σύστημα και η κοινωνία; Ένα ευχαριστώ στον Φ. για τη φιλοξενία του κειμένου.

* Δημοσιογράφος

Πηγή: philenews.com